

Komentarz ekonomiczny

Powódź (lekko) obniżyła konsumpcję we wrześniu

Bartosz Białas, tel. 517 881 807, bartosz.bialas@santander.pl

Marcin Luziński, tel. 510 027 662, marcin.luzinski@santander.pl

Grzegorz Ogonek, tel. 609 224 857, grzegorz.ogonek@santander.pl

W drugiej połowie września Polska została dotknięta przez powódź. Wpływ tej katastrofy na gospodarkę jest złożony i wielokanałowy. My postanowiliśmy zbadać pewien wycinek tego zjawiska i spróbować oszacować wpływ powodzi na bieżącą konsumpcję gospodarstw domowych.

Analizę przeprowadziliśmy na podstawie wrześniowych danych o wydatkach kartowych klientów banku Santander. Założyliśmy, że wpływ powodzi na bieżące zakupy realizuje się przez kilka kanałów: powódź utrudniła robienie zakupów ze względu na zniszczenie infrastruktury, w tym sklepów czy dróg dojazdu, zmieniła preferencje konsumentów (np. przekierowała ich uwagę na walkę ze skutkami powodzi, ze względów ostrożnościowych mogła skłaniać do dodatkowych zakupów dóbr pierwszej potrzeby, zniechęciła turystów) oraz wpłynęła na spadek liczby konsumentów (część ewakuowała się). Zebraliśmy dane dzienne z uwzględnieniem lokalizacji sklepów, w których dokonano transakcji i porównaliśmy wrzesień 2024 r. z wrześniem 2023 r.

Wyniki naszej analizy sugerują, że jakkolwiek wpływ tej katastrofy na poszczególne miejscowości, czy nawet powiaty, był znaczący i spowodował spadek wydatków nawet o kilkadziesiąt procent, to w skali całego kraju efekt ten jest nieznaczny – naszym zdaniem krajowa konsumpcja przeciętnie mogła obniżyć się we wrześniu o ok. 0,0-0,5% w porównaniu do kontrfaktycznego scenariusza bez powodzi (przy czym raczej ten efekt był słabszy niż silniejszy). Jest to za mało, by myśleć o korekcie prognoz sprzedaży detalicznej czy konsumpcji prywatnej.

Ponieważ na koniec września w wielu powiatach poziom wydatków nadal był obniżony, można zakładać, że negatywny efekt przeniesie się również na październik. Natomiast w dalszej perspektywie mogą pojawić się pozytywne efekty konsumpcyjne, wynikające przede wszystkim z odbudowy, zakupów materiałów budowlanych oraz dóbr trwałego użytku. Pojawi się też rozłożony w czasie dodatni wpływ odbudowy strat powodziowych na inwestycje.

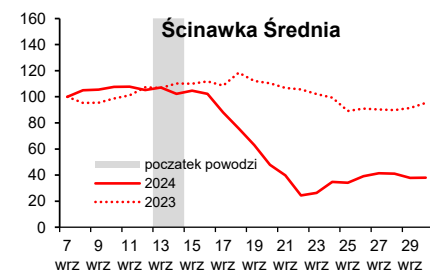
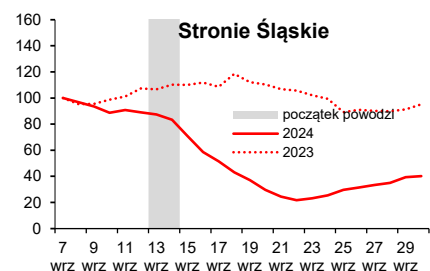
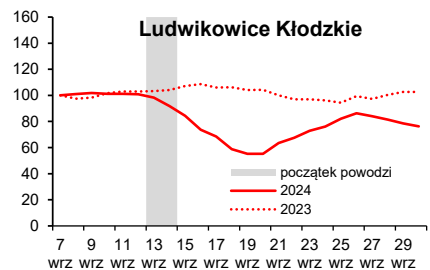
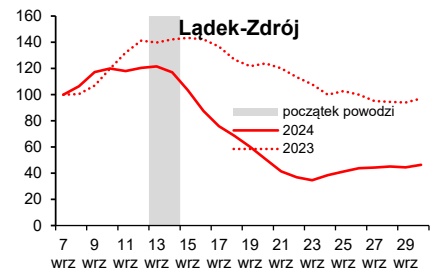
We wrześniu tego roku w wyniku ulewnych deszczów doszło do wzrostu poziomu stanu wód w rzekach w południowo-zachodniej Polsce i wystąpienia powodzi. Do pierwszych podtopień na obszarach zamieszkałych doszło w nocy z 13 na 14 września, a w kolejnych dniach fala powodziowa przechodziła przez kolejne miejscowości. 16 września na wybranych terenach ogłoszono stan klęski żywiołowej, a w kolejnych dniach jej obszar był rozszerzany.

Na podstawie danych o wydatkach kartowych klientów banku Santander oszacowaliśmy wpływ tego zjawiska na bieżącą konsumpcję we wrześniu. Założyliśmy, że wpływ powodzi na bieżące zakupy realizuje się przez kilka kanałów: powódź utrudniła robienie zakupów ze względu na zniszczenie infrastruktury, w tym sklepów czy dróg dojazdu, zmieniła preferencje konsumentów (np. przekierowała ich uwagę na walkę ze skutkami powodzi, ze względów ostrożnościowych mogła skłaniać do dodatkowych zakupów dóbr pierwszej potrzeby, zniechęciła turystów) oraz wpłynęła na spadek liczby konsumentów (część ewakuowała się). Zebraliśmy dane z uwzględnieniem lokalizacji sklepów, w których dokonano transakcji i porównaliśmy wrzesień 2024 r. z wrześniem 2023 r.

Mocny spadek wydatków na poziomie pojedynczych miejscowości ...

Spadek aktywności zakupowej jest wyraźny w przypadku takich miejscowości jak Stronie Śląskie czy Łądek-Zdrój. W najgorszych dniach była ona nawet o 70-80% niższa od średniej sprzed powodzi. W ujęciu całego miesiąca można zakładać, że wartość transakcji kartami w tych miejscach będzie nawet 20-50% niższa niż w scenariuszu bez powodzi. Podobną skalę spadku wartości transakcji zaobserwowaliśmy m.in. w Lewinie Kłodzkim, Ludwikowicach Kłodzkich, Niemczy, Odrzychowicach Kłodzkich, Srebrnej Górze, Ścinawce Średniej czy Walimiu.

Wydatki kartowe w mniejszych miejscowościach dotkniętych powodzią, tygodniowa średnia ruchoma, pierwszy tydzień września = 100

Źródło: Santander

Departament Analiz Ekonomicznych:

al. Jana Pawła II 17, 00-854 Warszawa

email: ekonomia@santander.pl

www: santander.pl/serwis-ekonomiczny

Piotr Bielski 691 393 119

Bartosz Białas 517 881 807

Cezary Chrapek, CFA 887 842 480

Marcin Luziński 510 027 662

Grzegorz Ogonek 609 224 857

Jednakże, nie we wszystkich zalanych miejscowościach spadki były tak mocne. Na przykład w Głuchołazach, Kłodzku czy Prudniku w najgorszych momentach sięgały 20%, a cały miesiąc można szacować na minus 0-10%. Te miejscowości są wyraźnie większe od tych wymienionych w poprzednim akapicie – w Kłodzku i Prudniku mieszka ponad 20 tys. osób, w Głuchołazach niecałe 15 tys. W Stroniu Śląskim – najmocniej zaludnionej miejscowości z pierwszej grupy – mieszka niecałe 6 tys.

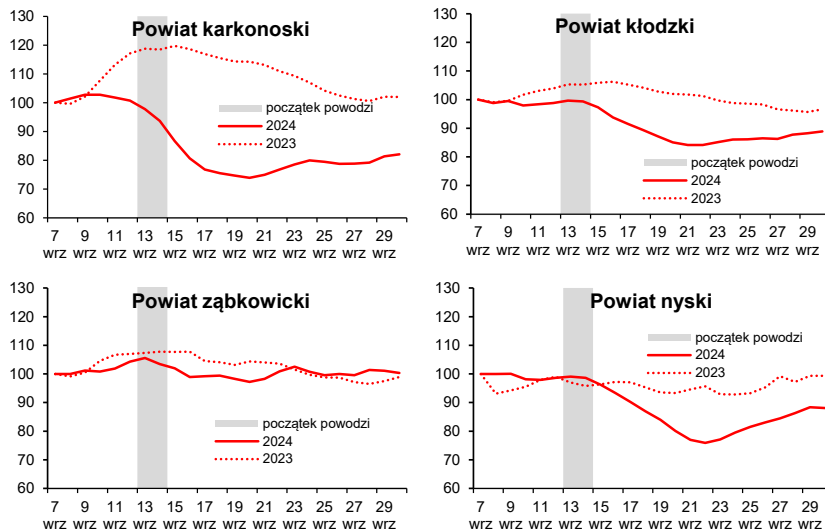
Naszym zdaniem wytłumaczenie tak dużych różnic między poszczególnymi miejscowościami jest dwojakie. Po pierwsze, ekspozycja na turystykę – powódź nie tylko zniszczyła ośrodki turystyczne czy drogi dojazdu, ale też odstraszyła potencjalnych wczasowiczów. Dlatego też wyraźne spadki zanotowano w miejscowościach, które nie ucierpiały bezpośrednio wskutek powodzi, ale które leżą blisko terenów powodziowych, np. Karpacz, Kudowa-Zdrój czy Szklarska Poręba. Nasza analiza wskazuje, że wydatki na hotele w tych trzech miejscowościach spadły o ok. 20-30% w skali całego miesiąca.

Po drugie, wielkość miejscowości – ze względu na większą powierzchnię, bardziej zaludnione ośrodki mogą charakteryzować się większą zmiennością ukształtowania terenu, większą dywersyfikacją działalności gospodarczej, a także większą średnią wysokością zabudowy. W związku z tym ogólnie w większych miejscowościach spodziewalibyśmy się mniejszej liczby skrajnych wyników niż w mniejszych.

... Na poziomie powiatów mniej widoczny, ale wciąż istotny

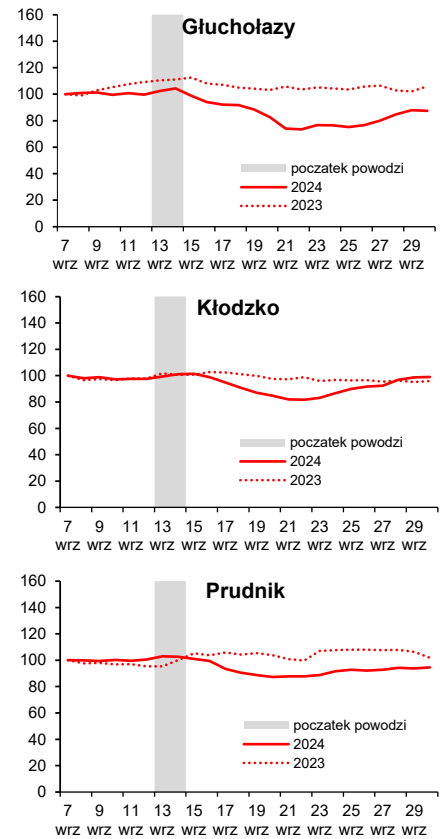
Jeśli z poziomu miejscowości przejdziemy do całych powiatów, skutki powodzi stają się mniej widoczne. Spośród 32 powiatów, które objęto stanem klęski żywiołowej do 25 września (18 w woj. dolnośląskim, 7 w woj. opolskim, 5 w woj. śląskim, 2 w woj. lubuskim), najbardziej dotknięty został powiat karkonoski, który musi się liczyć z spadkiem wydatków we wrześniu o ok. 20%. Spadki rzędu 10% odnotowano w powiatach: bielskim, cieszyńskim, kłodzkim i nyskim. Ale już w innych powiatach, spadki są mniej wyraźne, lub nawet wydatki wzrosły. Przeciętny spadek wydatków w powiatach objętych stanem klęski żywiołowej szacujemy na ok. 4,5% w skali całego miesiąca. W skali całego kraju – przy zważeniu powiatów według ich populacji (w powiatach objętych stanem klęski żywiołowej mieszka niecałe 8% ludności kraju) – należy szacować efekt na 0,3-0,4%.

Wydatki kartowe w powiatach dotkniętych powodzią, tygodniowa średnia ruchoma, pierwszy tydzień września = 100

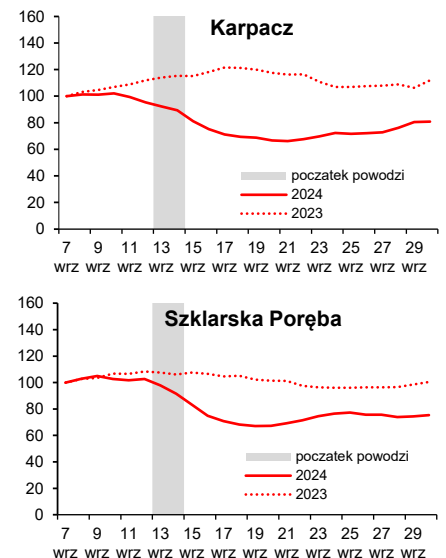
Źródło: Santander

Wydatki kartowe w większych miejscowościach dotkniętych powodzią, tygodniowa średnia ruchoma, pierwszy tydzień września = 100

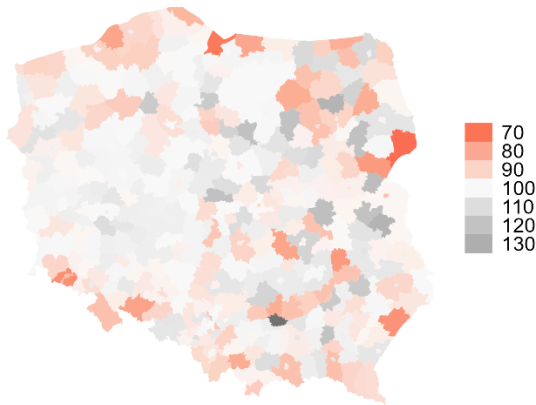
Źródło: Santander

Wydatki kartowe w wybranych miejscowościach niedotkniętych bezpośrednio powodzią, tygodniowa średnia ruchoma, pierwszy tydzień września = 100

Źródło: Santander

Wydatki kartowe na poziomie powiatów w okresie 15-28 września 2024 r. wobec sumy wydatków z 1-14 września 2024 r., porównana do analogicznej zmiany w 2023 r.

Wartość poniżej 100 oznacza, że w drugiej połowie września 2024 r. wydatki obniżyły się mocniej (lub wzrosły mniej) wobec pierwszej połowy września niż miało to miejsce w analogicznym okresie 2023 r.

Źródło: Santander, GUGiK

Żeby upewnić się, że zaobserwowany przez nas spadek wydatków nie brał się z innych czynników, a faktycznie był spowodowany przez powódź, postanowiliśmy posłużyć się głębszą analizą statystyczną. W tym celu zbudowaliśmy modele ekonometryczne, w których średnie wydatki w okresie 15-28 września porównaliśmy do średnich wydatków w okresie 1-14 września dla lat 2023 i 2024. Zatożyliśmy, że skala wpływu powodzi na wydatki mogła różnić się pomiędzy powiatami w zależności od daty objęcia ich stanem klęski żywiołowej. Wraz z upływem kolejnych dni fala powodziowa traciła na sile, było też więcej czasu na przygotowania, spodziewamy się zatem słabszych efektów w powiatach, w których stan klęski wprowadzono później. Wzięliśmy też pod uwagę fakt, że we wrześniu 2024 r. wydatki w całym kraju mogły zachowywać się inaczej niż we wrześniu 2023 r., ze względu np. na zmianę koniunktury czy efekty pogodowe.

Wyodrębnione w ten sposób efekty powodzi są negatywne dla wszystkich wydzielonych przez nas grup powiatów, ale ich skala jest istotna statystycznie wyłącznie dla powiatów, które zostały objęte stanem klęski żywiołowej jako pierwsze, tzn. 16 września (w sumie było to 16 powiatów). W ich przypadku wpływ powodzi na wydatki jest szacowany w badanym okresie na około -3,8% (względem wydatków z okresu 1-14 września).

Co więcej, większość negatywnego wpływu, wydatki kartowe w tych powiatach miała miejsce w trzecim tygodniu września, czyli w pierwszym tygodniu powodzi. Współczynnik wpływu powodzi oszacowany tylko dla tego okresu przyjmuje wartość około -6,2% (a jego istotność statystyczna dodatkowo rośnie). Wpływ oszacowany tylko dla czwartego tygodnia okazuje się nieistotny dla wszystkich badanych kategorii powiatów.

Wpływ powodzi na wydatki kartowe klientów banku Santander w okresie 15-28 września (wyrażone w stosunku do wydatków z okresu 1-14 września), z podziałem na powiaty

Powiaty	Współczynnik wpływu powodzi, w %	Odchylenie standardowe współczynnika	Prawdopodobieństwo, że powódź nie miała wpływu na wydatki (p-value)
objęte stanem klęski żywiołowej 16.09	-3,84	1,75	0,03
objęte stanem klęski żywiołowej 17.09	-1,98	2,61	0,45
objęte stanem klęski żywiołowej 20-25.09	-0,28	2,31	0,90

W skali całego kraju lekko ujemnie, ale efekt raczej pomijalny

Po wzięciu poprawki na populację badanych powiatów, powyższe wyniki sugerują, że w skali całego kraju wydatki w okresie 15-28 września mogły spaść o około 0,2% w porównaniu do pierwszej połowy miesiąca - zarówno przy uwzględnieniu wszystkich powiatów, jak i tylko przy uwzględnieniu tych, dla których wyniki okazały się istotne statystycznie (różnica wynosi około 4 setne pkt proc.). Oznacza to, że w ujęciu całego września skala obniżenia wydatków z powodu wystąpienia powodzi mogła wynieść raptem 0,1%, a zatem nieco mniej niż wynikałoby ze zwykłego porównania średnich wydatków w powiatach zagrożonych powodzią w 2023 i 2024 r. (0,3-0,4%). Oznacza to, że część zarejestrowanego spadku wydatków mogła wynikać z czynników niezwiązanych z powodzią.

Powiaty

objęte stanem klęski żywiołowej 16.09 ...
... w dolnośląskim:
kamiennogórski
karkonoski
ktodzki
lwówecki
watbrzyski
ząbkowicki
miasto Wałbrzych na prawach powiatu
miasto Jelenia Góra na prawach powiatu
objęte stanem klęski żywiołowej 16.09 ...
... w opolskim
głubczycki
nyski
prudnicki
objęte stanem klęski żywiołowej 16.09 ...
... w śląskim
bielski
cieszyński
pszczyński
raciborski
miasto Bielsko-Biała na prawach powiatu
objęte stanem klęski żywiołowej 17.09 ...
... w dolnośląskim:
dzierżoniowski
lubański
świdnicki
objęte stanem klęski żywiołowej 17.09 ...
... w opolskim:
brzeski
kędzierzyńsko-kozielski
opolski
krapkowicki
objęte stanem klęski żywiołowej 20-25.09 ...
... w dolnośląskim:
bolesławiecki
jaworski
legnicki
złotoryjski
oławski
wrocławski
miasto Legnica na prawach powiatu
objęte stanem klęski żywiołowej 20-25.09 ...
... w lubuskim:
żagański

Czy wydatki przeniosły się do okolicznych, bezpiecznych powiatów?

Sprawdziliśmy także, czy spadkowi wydatków w powiatach dotkniętych powodzią nie towarzyszył ich jednoczesny wzrost w sąsiednich powiatach, nieobjętych stanem klęski żywiołowej. Taki wzrost wydatków mógłby być wywołany np. zakupami na zapas, w celu pomocy poszkodowanym, a także wynikać z tego, że w powiatach niedotkniętych powodzią zakupy mogli robić powodzianie lub osoby ewakuowane. Uwzględnienie powyższej możliwości w modelu rzeczywistości wskazało na lekki, pozytywny efekt w badanych powiatach, ale nie w takiej skali, by była ona istotna statystycznie.

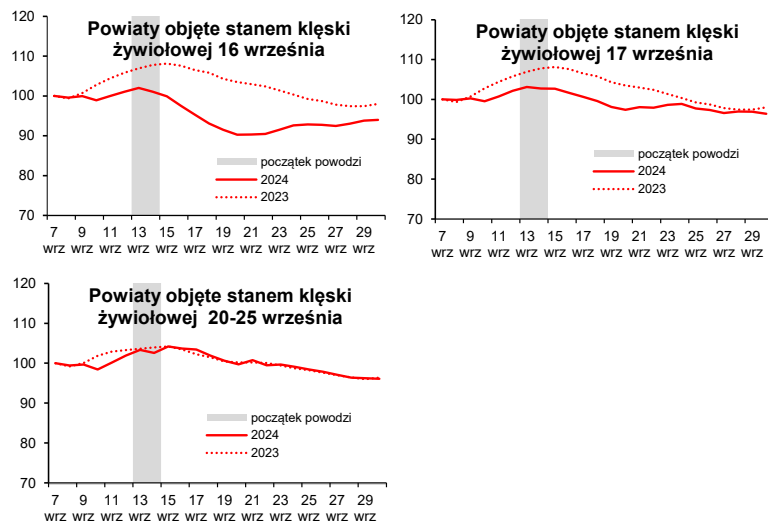
Powódź doprowadziła też do większych wpłat na rzecz instytucji charytatywnych. Nasze dane kartowe pokazują, że w drugim i trzecim tygodniu września wpłaty przy użyciu kart były wyraźnie większe (w skali kraju o 30-40%) niż w pierwszym tygodniu. Podejrzewamy jednak, że wpłaty za pomocą kart nie są główną formą wspierania tych instytucji, więc trudno nam ocenić rzeczywistą skalę zjawiska.

Podsumowanie

Nasza analiza wydatków kartowych na terenie Polski we wrześniu wskazuje, że powódź wpłynęła ujemnie na zakupy konsumenckie. Wpływ ten był szczególnie widoczny w mniejszych miejscowościach, które ucierpiały w wyniku powodzi, a także w miejscowościach turystycznych położonych blisko zalanych terenów. Spadek wydatków w powiatach, w których ogłoszono stan klęski żywiołowej, wyniósł przeciętnie kilka procent, przy czym najbardziej widoczny był w tych jednostkach administracyjnych, w których ogłoszono najwcześniej. Natomiast w ujęciu całego kraju oraz całego miesiąca siłę tego efektu szacujemy – w zależności od przyjętej metody – na 0,1-0,4%, a zatem na takim poziomie ogólności jest to efekt pomijalny. Należy przy tym zauważyć, że wydatki kartowe nie są idealnym przybliżeniem konsumpcji prywatnej czy sprzedaży detalicznej: różne typy wydatków mogą różnić się popularnością używania karty, więc ich wagi w transakcjach kartowych nie będą pokrywać się z wagami w konsumpcji prywatnej. Do tego wydatki klasyfikujemy według typu sklepu, a nie typu kupionego produktu/usługi. Dodatkowo należy dopuścić fakt, że powódź mogła zwiększyć udział transakcji dokonywanych gotówką. Łatwo wyobrazić sobie sytuację, w której zniszczenie sieci energetycznej mogło po prostu uniemożliwiać transakcje kartami. Takie zjawisko oznaczałoby, że przeszacowujemy ujemny efekt.

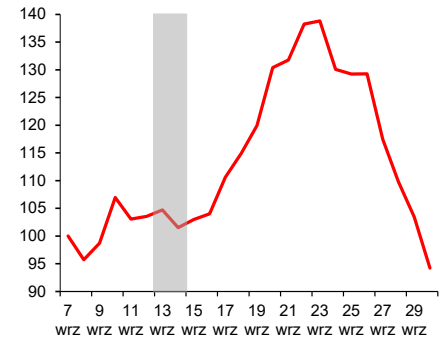
Zakładamy zatem, że rozsądnie będzie ten ujemny wpływ szacować ostrożniej, na 0,0-0,5%, przy czym naszym zdaniem raczej będzie on mniejszy niż większy. Ponieważ na koniec września w wielu powiatach poziom wydatków nadal był obniżony, można zakładać, że negatywny efekt przeniesie się również na październik. Natomiast w dalszej perspektywie mogą pojawić się pozytywne efekty konsumpcyjne, wynikające przede wszystkim z odbudowy, zakupów materiałów budowlanych oraz dóbr trwałego użytku. Pojawi się też dodatni, rozłożony w czasie, wpływ odbudowy strat powodziowych na inwestycje.

Wydatki kartowe w powiatach dotkniętych powodzią, tygodniowa średnia ruchoma, pierwszy tydzień września = 100

Źródło: Santander

Wpłaty przy użyciu kart na rzecz organizacji charytatywnych i społecznych, tygodniowa średnia ruchoma, 1szy tydzień września = 100

Źródło: Santander

Niniejsza publikacja przygotowana przez Santander Bank Polska S.A. ma charakter wyłącznie informacyjny i nie stanowi oferty ani rekomendacji do zawarcia transakcji kupna lub sprzedaży jakiegokolwiek instrumentu finansowego. Informacje przedstawione w niniejszej publikacji nie mają charakteru porad inwestycyjnych ani doradztwa. Podjęto wszelkie możliwe starania w celu zapewnienia, że informacje zawarte w tej publikacji nie są nieprawdziwe i nie wprowadzają w błąd, jednakże Bank nie gwarantuje dokładności i kompletności tych informacji oraz nie ponosi odpowiedzialności za wykorzystywanie tych informacji oraz straty, które mogły w konsekwencji tego wyniknąć. Prognozy ani dane odnoszące się do przeszłości nie stanowią gwarancji przyszłych cen instrumentów finansowych lub wyników finansowych. Santander Bank Polska S.A. jego spółki zależne oraz którykolwiek z jego lub ich pracowników mogą być zainteresowani którąkolwiek z transakcji, papierów wartościowych i towarów wymienionych w tej publikacji. Santander Bank Polska S.A. lub jego spółki zależne mogą świadczyć usługi dla lub zabiegać o transakcje z którąkolwiek spółką wymienioną w tej publikacji. Niniejsza publikacja nie jest przeznaczona do użytku prywatnych inwestorów. Klienci powinni kontaktować się z analitykami Banku oraz przeprowadzać transakcje poprzez jednostki Santander Bank Polska S.A. w jurysdykcjach swoich krajów, chyba że istniejące prawo zezwala inaczej. W przypadku tej publikacji zastrzeżone jest prawo autorskie oraz obowiązuje ochrona praw do baz danych. W sprawie dodatkowych informacji, dostępnych na życzenie, prosimy kontaktować się z: Santander Bank Polska S.A., Pion Zarządzania Finansami, Departament Analiz Ekonomicznych, al. Jana Pawła II 17, 00-854 Warszawa, Polska, telefon 22 534 1887, e-mail: ekonomia@santander.pl, www.santander.pl